Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

9 октомври 2025 година*

„Преюдициално запитване — Съдебна компетентност и изпълнение на съдебни решения по граждански и търговски дела — Регламент (ЕС) № 1215/2012 — Приложно поле — Член 25 — Споразумение за предоставяне на компетентност — Страни по договор, установени в една и съща трета държава — Предоставяне на компетентност на съдилищата на държава членка по спорове, възникнали във връзка с този договор — Международен елемент — Последици от оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз“

По дело C-540/24

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Handelsgericht Wien (Търговски съд Виена, Австрия) с акт от 1 август 2024 г., постъпил в Съда на 8 август 2024 г., в рамките на производство по дело

Cabris Investments Ltd

срещу

Revetas Capital Advisors LLP,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: F. Biltgen (докладчик), председател на състава, T. von Danwitz, заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия в първи състав, I. Ziemele, A. Kumin, и S. Gervasoni, съдии,

генерален адвокат: M. Campos Sánchez-Bordona,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за Revetas Capital Advisors LLP, от B. Knötzl и B. Ortner, Rechtsanwälte,

– за Европейската комисия, от S. Noë и J. Vondung, в качеството на представители,

* Език на производството: немски.

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 50, параграф 3 ДЕС, членове 25 и 68—70 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 351, 2012 г., стр. 1, наричан по-нататък „Регламент „Брюксел Ia“), както и членове 17, 18, 55, 56 и 66 от Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), както е изменена с последващи конвенции по повод присъединяването на нови държави членки към тази конвенция (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Cabris Investments Ltd и Revetas Capital Advisors LLP, учредени по английското право дружества, относно предявено от първото срещу второто дружество искане пред австрийски съд за заплащане на сума в изпълнение на договорно задължение.

Правна уредба

Договорът за ЕС

3 Член 50, параграф 3 ДЕС предвижда:

„Договорите престават да се прилагат спрямо засегнатата държава от датата на влизане в сила на споразумението за оттегляне, или при липса на такова, две години след нотификацията, посочена в параграф 2, освен ако Европейският съвет в съгласие със засегнатата държава членка не реши с единодушие да продължи този срок“.

Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия

4 Член 126 от Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия (ОВ L 29, 2020 г., стр. 7, наричано по-нататък „Споразумението за оттегляне“), прието на 17 октомври 2019 г. и влязло в сила на 1 февруари 2020 г., което е одобрено от името на Европейския съюз и на Европейската общност за атомна енергия (ЕОАЕ) с Решение (ЕС) 2020/135 на Съвета от 30 януари 2020 г. (ОВ L 29, 2020 г., стр. 1), предвижда:

„Определя се преходен период или период на изпълнение, който започва да тече от датата на влизане в сила на настоящото споразумение и приключва на 31 декември 2020 г.“.

Брюкселската конвенция

5 Член 17 от Брюкселската конвенция гласи:

„Ако една или повече от страните имат местожителство в договаряща държава и се споразумеят, че съд на договаряща държава или съдилищата на такава държава са компетентни да уредят всеки спор, които е възникнал или може да възникне във връзка с конкретно правоотношение, този съд или съдилища имат изключителна компетентност. […]“.

6 Член 18 от тази конвенция има следния текст:

„Извън компетентността, която произтича от други разпоредби на тази конвенция, компетентен е онзи съд на договаряща държава, пред който се яви ответникът. Това правило не се прилага, ако явяването се извършва единствено с цел да се оспори компетентността или ако друг съд има изключителна компетентност по силата на член 16“.

7 Член 55 от посочената конвенция предвижда:

„Без да се вреди на разпоредбите на член 54, параграф 2 и член 56, тази конвенция замества за държавите — страни по нея, следните конвенции, сключени между две или повече от тези страни:

[…]

– Конвенция между Великобритания и Австрия, с която се предвижда взаимно признаване и изпълнение на решения по граждански и търговски дела, подписана във Виена на 14 юли 1961 г., с Протокол за изменение и допълнение, подписан в Лондон на 6 март 1970 г. [наричана по-нататък „британско-австрийската конвенция“],

[…]“.

8 Член 56 от същата конвенция гласи:

„Договорът и конвенциите, посочени в член 55, запазват действието си по дела, по отношение на които настоящата конвенция не се прилага.

Те запазват действието си по отношение на съдебни решения, които са постановени и документи, които са официално съставени или вписани като официални документи преди датата на влизане в сила на настоящата конвенция“.

9 Член 66 от Брюкселската конвенция има следния текст:

„Настоящата конвенция е сключена за неопределен срок“.

Регламент „Брюксел I“

10 Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74,

наричан по-нататък „Регламент „Брюксел I“) влиза в сила на 1 март 2002 г. и заменя, между държавите членки, разпоредбите на Брюкселската конвенция. Той от своя страна е отменен и заменен, считано от 10 януари 2015 г., от Регламент „Брюксел Ia“.

11 Член 23, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“ има следния текст:

„Ако страните, една или повече от които имат местоживеене в държава членка, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност. […]“.

Регламент „Брюксел Ia“

12 Съображения 3, 13, 14, 15, 19 и 21 от Регламент „Брюксел Ia“ гласят следното:

„(3) […] Съюзът следва да приеме мерки в областта на съдебното сътрудничество по гражданскоправни въпроси с трансгранични последици, по-специално когато това е необходимо за правилното функциониране на вътрешния пазар.

[…]

(13) Трябва да има връзка между производствата, по отношение на които се прилага настоящият регламент, и територията на държавите членки. Съответно трябва да се прилагат общи правила за компетентността, когато ответникът има местоживеене в държава членка.

(14) Ответник, чието местоживеене не е в държава членка, следва като правило да подлежи на националните правила относно компетентността, приложими на територията на държавата членка, в която се намира сезираният съд.

При все това, с цел да се осигури защитата на потребителите и работниците и служителите, да се гарантира компетентността на съдилищата на държавите членки в случаите, в които те имат изключителна компетентност, и да се зачита автономията на страните, определени разпоредби на настоящия регламент относно компетентността следва да се прилагат независимо от местоживеенето на ответника.

(15) Правилата за компетентността следва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника. Винаги следва да е налице компетентност на това основание, освен в няколко ясно определени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор. […]

[…]

(19) Автономията на страните по договор, различни от застрахователен, потребителски или трудов договор, където се допуска само ограничена автономия при избора на компетентен съд, следва да бъде съблюдавана при условията за изключителните основания за компетентност, предвидени в настоящия регламент.

[…]

(21) В името на хармоничното правораздаване е необходимо да се сведе до минимум възможността да има успоредни производства, както и да се гарантира, че в различни държави членки няма да се произнасят противоречащи си съдебни решения. […]“.

13 Член 4, параграф 1 от този регламент има следния текст:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка“.

14 Член 6, параграф 1 от посочения регламент гласи:

„Ако ответникът няма местоживеене в държава членка, компетентността на съдилищата на всяка държава членка се определя от правото на тази държава членка, при спазване на член 18, параграф 1, член 21, параграф 2, член 24 и член 25“.

15 Член 25, озаглавен „Пророгация на компетентност“ и намиращ се в глава II, раздел 7 от същия регламент, предвижда в параграф 1:

„Ако страните, независимо от местоживеенето им, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност, освен ако споразумението е недействително по отношение на материалноправната си действителност съгласно правото на тази държава членка. Тази компетентност е изключителна, освен ако страните са уговорили друго. […]“.

16 Съгласно член 31, параграф 2 от Регламент „Брюксел Ia“:

„Без да се засяга член 26, когато е сезиран съд на държава членка, на когото чрез посоченото в член 25 споразумение е предоставена изключителна компетентност, всеки съд на друга държава членка спира производството, докато сезираният въз основа на споразумението съд обяви, че не е компетентен съгласно споразумението“.

17 Глава VII от този регламент, със заглавие „Връзки с други инструменти“, съдържа по-конкретно членове 68—70. Член 68 от този регламент има следния текст:

„1. Настоящият регламент в отношенията между държавите членки отменя Брюкселската конвенция, с изключение на териториите на държавите членки, които попадат в териториалния обхват на посочената Конвенция и които са изключени от действието на настоящия регламент по силата на член 355 от [ДФЕС].

2. Доколкото настоящият регламент заменя разпоредбите на [Брюкселската конвенция] между държавите членки, всяко позоваване на посочената конвенция се разбира като позоваване на настоящия регламент“.

18 Член 69 от посочения регламент гласи:

„При условията на членове 70 и 71 настоящият регламент, в отношенията между държавите членки, отменя конвенциите, които обхващат същите области, спрямо които се прилага настоящият регламент. По-конкретно се отменят конвенциите, включени в списъка, който [Европейската комисия] изготвя съгласно член 76, параграф 1, буква в) и член 76, параграф 2“.

19 Член 70, параграф 1 от същия регламент има следния текст:

„Конвенциите, които са посочени в член 69, продължават да действат по отношение на области, спрямо които не се прилага настоящият регламент“.

20 По силата на член 76, параграф 2 от Регламент „Брюксел Ia“ Комисията изготвя списък на конвенциите, посочени в член 69 от този регламент, въз основа на нотификациите, извършени от държавите членки в съответствие с член 76, параграф 1, буква в) от него. По силата на член 76, параграф 4 от посочения регламент Комисията публикува списъците и направените в тях последващи изменения в *Официален вестник на Европейския съюз*.

21 Въз основа на нотификациите, предвидени в член 76 от същия регламент, Комисията е съставила и публикувала три списъка (ОВ C 4, 2015 г., стр. 2), третият от които (наричан по-нататък „списък 3“) има следния текст:

„Конвенциите, посочени в член 69, са следните:

– в Австрия:

[…]

– [британско-австрийската конвенция],

[…]

– в Обединеното кралство:

[…]

– [британско-австрийската конвенция],

[…]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

22 На 6 май 2020 г. Cabris Investments и Revetas Capital Advisors, установени в Обединеното кралство дружества, сключват договор за консултантски услуги, придружен от допълнително писмо, в които се съдържа клауза за предоставяне на компетентност (наричана по-нататък „разглежданата клауза за предоставяне на компетентност“) със следния текст:

„Настоящият договор и отношенията между страните се уреждат от австрийското право и се тълкуват в съответствие с него. Компетентен да разглежда спорове, произтичащи от или свързани с настоящия договор или с неговото прилагане или действителност, е изключително Handelsgericht Wien (Търговски съд Виена[, Австрия])“.

23 На 30 юни 2023 г. Cabris Investments сезира Handelsgericht Wien (Търговски съд Виена), който е запитващата юрисдикция, с иск за осъждането на Revetas Capital Advisors да му заплати сумата от 360 000 евро ведно с лихви за забава на основание договорно задължение за плащане, произтичащо от този договор и свързано с изпълнението на функция на финансов директор.

24 От акта за преюдициално запитване е видно, че освен разглежданата клауза за предоставяне на компетентност, не съществува видима връзка между страните по главното производство и Република Австрия.

25 Revetas Capital Advisors оспорва международната компетентност на запитващата юрисдикция, поддържайки, че като се има предвид, че Регламент „Брюксел Ia“ вече не е приложим за правоотношения, свързани с Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия след края на преходния период, предвиден в Споразумението за оттегляне — 31 декември 2020 г. (наричан по-нататък „преходният период“), член 25 от този регламент, както е тълкуван от Съда в решението му от 8 февруари 2024 г., Inkreal (C-566/22, EU:C:2024:123), е неприложим към фактите по главното производство. При това положение разглежданата клауза за предоставяне на компетентност била неотносима, поради което запитващата юрисдикция нямала международна компетентност да разглежда спора, който е отнесен до нея.

26 На първо място, запитващата юрисдикция изпитва съмнения дали член 25 от Регламент „Брюксел Ia“ и принципите, установени от Съда в решение от 8 февруари 2024 г., Inkreal (C-566/22, EU:C:2024:123), остават приложими в случай на споразумение за предоставяне на компетентност, сключено през преходния период между две страни със седалище в Обединеното кралство и определящо съд на държава членка за компетентен да разглежда спора им, когато този съд е сезиран както след оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз, така и след края на преходния период и договорното правоотношение в основата на спора няма никаква връзка с тази държава членка. Запитващата юрисдикция е склонна да изведе от съображения 13 и 14 от този регламент, от член 50, параграф 3 ДЕС и от горепосоченото решение, че такава връзка е необходима.

27 В случай че Съдът приеме, че член 25 от Регламент „Брюксел Ia“ не се прилага в такова положение, запитващата юрисдикция иска да се установи, на второ място, дали е приложима Брюкселската конвенция, и по-конкретно членове 17 и 18 нея, или в противен случай — британско-австрийската конвенция. Според тази юрисдикция отговорът на този въпрос зависи от това дали членове 68 и 69 от Регламент „Брюксел Ia“ са отменили окончателно тези две конвенции. Посочената юрисдикция е на мнение, че принципите на международното публично право, които уреждат прекратяването на договорите, и обстоятелството, че тези различни правни инструменти уреждат близки материи, са в подкрепа на тълкуването в смисъл, че приложимостта на посочените конвенции към правоотношения, свързани с Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия, е изключена.

28 На трето място, запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 50, параграф 3 ДЕС и член 82, параграф 1, буква b), i) от част 4 от Civil Jurisdiction and Judgments (Amendment) (EU Exit) Regulations 2019 [Правилници от 2019 г. за съдебната компетентност по граждански дела и за съдебните решения (изменение) (Брекзит)] от 4 март 2019 г. (Statutory Instruments 2019, No. 479) изключват поначало приложимостта на Брюкселската конвенция.

29 При тези условия Handelsgericht Wien (Търговски съд Виена) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли член 25 от [Регламент „Брюксел Ia“] да се тълкува в смисъл, че в обхвата на тази разпоредба попада споразумение за предоставяне на компетентност, в което страните по договор, установени в Обединеното кралство и следователно в (понастоящем) трета държава, са избрали съдилищата на държава — членка на Европейския съюз, за компетентни да разглеждат споровете, произтичащи от този договор, дори основният договор да няма никаква друга връзка с тази държава членка, в която е местонахождението на избрания съд? В този смисъл прилагат ли се по същия начин изложените от Съда в [решение от 8 февруари 2024 г., Inkreal (C-566/22, EU:C:2024:123)] принципи и в случай че датата на сключване на споразумение за предоставяне на компетентност между две страни по договор, установени в Обединеното кралство, е преди изтичането на преходния период за „Брекзит“ на 31 декември 2020 г., но искът е предявен едва след влизането в сила на „Брекзит“? При това следва да бъде взето предвид обстоятелството, че положението по договора между тези лица от (понастоящем) трета държава няма никаква друга връзка с избраната държава — членка на Европейския съюз (вж. по този въпрос обаче съображения 13 и 14 от [този регламент], като освен това член 50, параграф 3 ДЕС […] поначало изключва приложимост на Договорите на ЕС по отношение на Обединеното кралство след „Брекзит“?

Ако Съдът на Европейския съюз отговори отрицателно на въпроса за прилагането на член 25 от [Регламент „Брюксел Ia“] в разглеждания случай на трета държава, се поставят следните допълнителни въпроси:

2) Следва ли член 68 от [Регламент „Брюксел Ia“] да се тълкува в смисъл, че е прекратил окончателно действието на [Брюкселската конвенция], включително в случай на свързано с Обединеното кралство производство (при съобразяване с „Брекзит“), така че понастоящем вече не е възможно държава — членка на Европейския съюз да се позове на тази конвенция?

3) Следва ли член 69 от [Регламент „Брюксел Ia“] в редакцията на [Списък 3] и член 55, тринадесето тире от Брюкселската конвенция да се тълкуват в смисъл, че са прекратили окончателно действието на [британско-австрийската конвенция] и по отношение на Обединеното кралство (при съобразяване с „Брекзит“), така че в случай на свързано с Обединеното кралство производство (при съобразяване с „Брекзит“) вече не е възможно позоваване на този международен договор […]? При това следва да бъде взето предвид и обстоятелството, че в съответствие с член 70, параграф 1 от [Регламент „Брюксел Ia“] конвенциите, които са посочени в член 69 от [този регламент], продължават да действат по отношение на области, спрямо които не се прилага посоченият регламент. Следователно може ли в съответствие с член 70, параграф 1 от [същия регламент] по отношение на Обединеното кралство сключен с Република Австрия междудържавен договор, който в миналото вече е бил обявен за „заменен“ от първичното право, след „Брекзит“ да бъде обявен с обратна сила за отново приложим между тези държави (т. нар. „възстановяване на действието на междудържавен договор“)?

При утвърдителен отговор: би ли се прилагало подобно „възстановяване на действието“ и в обхвата на — равностойния в това отношение — член 56 от Брюкселската конвенция?

4) Следва ли член 50, параграф 3 ДЕС да се тълкува в смисъл, че не допуска прилагане, съответно „възстановяване на действието“ на членове 17 и 18 от Брюкселската конвенция и по отношение на Обединеното кралство (при съобразяване с „Брекзит“), ако по образувано в Австрия производство две насрещни страни, установени в Обединеното кралство, са предвидили в сключения между тях на 6 май 2020 г. договор изключителна компетентност на Handelsgericht Wien (Търговски съд Виена)? Има ли разпоредбата на член 50, параграф 3 ДЕС предимство в това отношение пред член 66 от Брюкселската конвенция, според който посочената конвенция „се сключва за неопределен срок“?

5) [а)] Ако по смисъла на предходните от втори до четвърти въпрос Съдът стигне до извода, че Брюкселската конвенция се прилага с предимство и по отношение на Обединеното кралство, се поставя въпросът: представлява ли пречка за принципното прилагане с предимство на Брюкселската конвенция разпоредба от правото на Обединеното кралство, според която изрично се изключва позоваването на посочената конвенция, включително за споразумения за предоставяне на компетентност, сключени преди влизането в сила на „Брекзит“ (вж. действащата до 29 февруари 2024 г. и в случая — поради предявяването на иска на 30 юни 2023 г. — очевидно все още приложима британска разпоредба на член 82, параграф 1, буква [b] [i] от част 4 от Civil Jurisdiction and Judgments (Amendment) [EU Exit] Regulations 2019 [Правилници от 2019 г. за съдебната компетентност по граждански дела и за съдебните решения (изменение) (Брекзит)]?

   [б)] При отрицателен отговор: обвързан ли е въпреки това австрийски съд при преценка на действителността на споразумение за предоставяне на компетентност, сключено на 6 май 2020 г. (следователно преди „Брекзит“) между две британски дружества, с което е избран австрийски съд, от това — регламентирано в Обединеното кралство — изключване на прилагането на Брюкселската конвенция съгласно член 82, параграф 1, буква [b] [i] от британските правилници от 2019 г., по-специално поради прилагането с предимство на първичното право, което обстоятелство по принцип би представлявало пречка за ефективно изпълнение в Обединеното кралство (последният въпрос предполага по смисъла на третия въпрос прекратяване на действието на [британско-австрийската конвенция]?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

30 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ трябва да се тълкува в смисъл, че в обхвата на тази разпоредба попада положение, при което две страни по договор, установени на територията на Обединеното кралство, определят посредством споразумение за предоставяне на компетентност, сключено през предвидения в Споразумението за оттегляне преходен период, компетентност на съд на държава членка да разглежда споровете, произтичащи от този договор, когато този съд е сезиран със спор между тези страни след края на този период.

31 В самото начало е важно да се припомни, че тъй като по естеството си клаузата за предоставяне на компетентност е възможност за избор на компетентност, която не произвежда правно действие, докато не бъде задействана от съдебна инстанция, и която поражда правни последици едва от датата на предявяване на иска или подаване на жалбата, такава клауза трябва да се преценява към датата, на която е предявен искът (вж. в този смисъл решения от 13 ноември 1979 г., Sanicentral, 25/79, EU:C:1979:255, т. 6, и от 24 ноември 2022 г., Tilman, C-358/21, EU:C:2022:923, т. 30).

32 При това положение, за да се отговори на поставения въпрос, трябва да се определи дали спор между две страни по договор, които са установени в една и съща трета държава, каквато е Обединеното кралство от 1 февруари 2020 г., и са определели компетентност на съд на държава членка да разглежда този спор, попада в приложното поле на Регламент „Брюксел Ia“ и на член 25, параграф 1 от него.

33 Според постоянната съдебна практика за тълкуването на разпоредба от правото на Съюза е необходимо да се имат предвид не само текстът ѝ, но и нейният контекст и целите и задачите на акта, от който тя е част (вж. решения от 17 ноември 1983 г., Merck, 292/82, EU:C:1983:335, т. 12, и от 8 февруари 2024 г., Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, т. 15 и цитираната съдебна практика).

34 На първо място, що се отнася до текста, в съответствие с първото изречение на член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“, ако страните, независимо от местоживеенето им, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение, този съд или тези съдилища имат компетентност, освен ако споразумението е недействително по отношение на материалноправната си действителност съгласно правото на тази държава членка.

35 От самия текст на тази разпоредба следва също, че правилото, което тя създава, се прилага независимо от местоживеенето на страните. По-конкретно, прилагането на това правило не е обвързано с условия, свързани с местоположението на седалището на страните или на една от тях на територията на държава членка.

36 На второ място, що се отнася до контекста, в който се вписва член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“, е важно, първо, да се подчертае, че тази разпоредба се различава от предхождащата я, а именно член 23, параграф 1 от Регламент „Брюксел I“, който от своя страна изисква за прилагането на правилото на компетентността, основана на споразумение за предоставяне на компетентност, поне една от страните по това споразумение да е с местоживеене на територията на държава членка.

37 Второ, следва да се припомни, че режимът на компетентност, установен с Регламент „Брюксел Ia“, е вътрешен за Съюза и преследва собствени цели, като правилното функциониране на вътрешния пазар и създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие, както произтича от съображение 3 от този регламент (вж. в този смисъл решение от 25 февруари 2025 г., BSH Hausgeräte, C-339/22, EU:C:2025:108, т. 55). Съображение 13 от посочения регламент гласи, по-нататък, че „[т]рябва да има връзка между производствата, по отношение на които се прилага настоящият регламент, и територията на държавите членки“ и че „трябва да се прилагат общи правила за компетентността, когато ответникът има местоживеене в държава членка“.

Съображение 14 от същия регламент обаче предвижда, че „за да се зачита автономията на страните, определени разпоредби на настоящия регламент относно компетентността следва да се прилагат независимо от местоживеенето на ответника“.

38 В този смисъл за разлика от правилото, закрепено в член 4, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“, при прочита му в светлината на съображение 13 от него, в съответствие с което компетентността се определя от общия принцип на съда по местоживеенето на ответника, когато то е в държава членка, член 6, параграф 1 от този регламент в светлината на съображение 14 от него предвижда, че ако ответникът няма местоживеене в държава членка, компетентността на съдилищата на всяка държава членка се определя от правото на тази държава членка, при спазване обаче на определени разпоредби от посочения регламент, сред които фигурира член 25.

39 По този начин от прочита на член 6, параграф 1 във връзка с член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ следва, че положение, при което ответникът няма местоживеене в държава членка, но страните по договора са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка са компетентни да се произнасят по спорове във връзка с договора им, се урежда от правилото за компетентност, произтичащо от споразумение за предоставяне на компетентност по този член 25, параграф 1, а не от правилата за компетентност на правото на всяка държава членка, посочени в член 6, параграф 1. Така той потвърждава буквалния прочит, произтичащ от точка 35 от настоящото решение, според който този член 25, параграф 1 е приложим дори когато всички страни по спора са с местоживеене в трета държава.

40 Трето, според практиката на Съда, за да попадне в приложното поле на Регламент „Брюксел Ia“, съответното правоотношение трябва да има международен елемент. Този международен елемент може да произтича както от факта, че местоживеенето на ответника е на територията на държава членка, различна от държавата членка на сезирания съд, така и от други фактори, свързани, по-конкретно, със същността на спора, като последните могат да се намират дори в трета държава. Всъщност такова положение е от естество да повдигне въпроси, свързани с определянето на подсъдността в рамките на международния правов ред (вж. в този смисъл решения от 1 март 2005 г., Owusu, C-281/02, EU:C:2005:120, т. 26, от 8 септември 2022 г., IRnova, C-399/21, EU:C:2022:648, т. 28, от 29 юли 2024 г., FTI Touristik (Международен елемент), C-774/22, EU:C:2024:646, т. 26, 28 и 29, и от 25 февруари 2025 г., BSH Hausgeräte, C-339/22, EU:C:2025:108, т. 59 и 60).

41 По-нататък, Съдът вече е имал повод да уточни, че положение, при което страните по договор, установени в една и съща държава членка, са избрали съдилищата на друга държава членка за компетентни да разглеждат споровете, произтичащи от този договор, дори посоченият договор да няма никаква друга връзка с тази друга държава членка, има международен елемент. В такова положение всъщност наличието на споразумение за предоставяне на компетентност на съдилищата на държава членка, различна от тази, в която са установени договарящите страни, само по себе си доказва трансграничното значение на разглежданото положение (вж. в този смисъл решение от 8 февруари 2024 г., Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, т. 25 и 39).

42 Следва да се приеме, по аналогия с възприетото от Съда в практиката му, посочена в точки 40 и 41 от настоящото решение, че наличието на споразумение за предоставяне на компетентност на съдилищата на държава членка, въпреки че местоживеенето на

договарящите страни е в трета държава, повдига въпрос, свързан с определянето на подсъдността в рамките на международния правов ред, поради което в такова положение има международен елемент, както се изисква по смисъла на тази съдебна практика.

43 На трето място, в подкрепа на такова тълкуване са целите, преследвани с член 25 от Регламент „Брюксел Ia“, а именно да се зачита автономията на страните и да се укрепи ефективността на изключителните основания за избор на компетентен съд, визирани в съображения 15, 19 и 22 от този регламент (вж. в този смисъл решение от 8 февруари 2024 г., Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, т. 26).

44 Подобно тълкуване е в съответствие и с целта на Регламент „Брюксел Ia“, която е да уеднакви стълкновителните норми за определяне на компетентност по граждански и търговски дела чрез правила за компетентност, които да са във висока степен предвидими, и в този смисъл той преследва цел за правна сигурност. Всъщност възможността за страните по договор, установени в една и съща трета държава, да се договорят да предоставят компетентност на съдилищата на държава членка, допринася да се гарантира, че ищецът знае съда, който може да сезира, и че ответникът предвижда пред кой съд може да бъде призован. В този контекст целта за правна сигурност изисква сезираният национален съд да може лесно да се произнесе по своята собствена компетентност, без да е принуден да пристъпва към разглеждане на делото по същество (вж. по аналогия решение от 29 юли 2024 г., FTI Touristik (Международен елемент), C-774/22, EU:C:2024:646, т. 33 и цитираната съдебна практика).

45 По-нататък, прилагането на хармонизираните правила по член 25 от Регламент „Брюксел Ia“ допринася да се избягват на територията на държавите членки застрашаващи правната сигурност конфликти на компетентност, които рискуват да се проявят, ако разглежданото положение се урежда от националните правила на международното частно право на държавите членки. Впрочем прилагането на тези хармонизирани правила ограничава възможността за успоредни производства и предотвратява постановяването на противоречащи си съдебни решения в различни държави членки, както изисква целта за хармонично правораздаване, посочена в съображение 21 от този регламент (вж. в този смисъл решение от 8 февруари 2024 г., Inkreal, C-566/22, EU:C:2024:123, т. 30).

46 Следователно спор като разглеждания по главното производство между две договарящи страни с местоживеене в трета държава, които са определили съд на държава членка за компетентен да разглежда договорните им спорове, попада в приложното поле на Регламент „Брюксел Ia“ и на член 25, параграф 1 от него.

47 Обстоятелството, че споразумението за предоставяне на компетентност, с което страните по договор с местоживеене в Обединеното кралство са определили съд на държава членка, в случая — запитващата юрисдикция, да разглежда техните спорове, е сключено през преходния период и че този съд е сезиран със спор след неговото изтичане, не може да промени отговора, даден на настоящия въпрос.

48 Всъщност Споразумението за оттегляне не само не урежда такова положение, но и от съображенията, изложени в точки 31—46 от настоящото решение, следва, че независимо че местоживеенето на страните по даден спор е в трета държава, каквато е Обединеното кралство, считано от 1 февруари 2020 г., спорът по главното производство попада в приложното поле на Регламент „Брюксел Ia“ и на член 25, параграф 1 от него.

49 С оглед на гореизложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 25, параграф 1 от Регламент „Брюксел Ia“ трябва да се тълкува в смисъл, че в обхвата на тази разпоредба попада положение, при което две страни по договор с местоживеене в Обединеното кралство са се договорили със сключено през преходния период споразумение за предоставяне на компетентност, че съд на държава членка е компетентен да разглежда споровете, породени от този договор, дори този съд да е бил сезиран със спор между тези страни след края на този период.

По въпроси от втори до пети

50 Предвид отговора на първия въпрос в смисъл, че положение като разглежданото по главното производство попада в приложното поле на Регламент „Брюксел Ia“ и на член 25, параграф 1 от него, не е необходимо да се отговаря на въпроси от втори до пети.

По съдебните разноски

51 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

Поради изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 25, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела

трябва да се тълкува в смисъл, че

в обхвата на тази разпоредба попада положение, при което две страни по договор с местоживеене в Обединеното кралство са се договорили със сключено през преходния период, предвиден в Споразумението за оттеглянето на Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия, споразумение за предоставяне на компетентност, че съд на държава членка е компетентен да разглежда споровете, породени от този договор, дори този съд да е бил сезиран със спор между тези страни след края на този период.

Подписи